

ET UCIVILISERET FOLK?

I den tidlige sæsonindvandringsperiode så danskerne på polakkerne med nysgerrighed og forundring. Mange danskere mødte i 1893 op på Nakskov banegård for at se polakkerne an. Var de anderledes? Kunne de falde til i Danmark? Kunne de bestille noget?

Eksotiske var polakkerne i deres farvestrålende og stærkt mønstrede tøj. Deres kost var simpel og deres tro var på mange måder mere farverige og mere rituel end den danske folkekirkes. Fra arbejdsgivernes side var både landbruget og sukkerfabrikkerne meget åbne overfor polakkerne. De byggede boliger til den nye arbejdskraft, og de hjalp de polske piger til at praktisere deres tro ved at stille katolske præster til rådighed samt bidrog økonomisk til at opføre nye katolske kirker.

*Fru Josefa Furman får overrakt
fortjenstmedalje af kong Frederik
IX for lang og tro tjeneste under
godset Vennerslund på Falster.
Fotograf: Knud Melsen*

Den katolske kirke og de danske politikere mente, at polakkerne tilhørte en laverestående kultur, og derfor skulle de polske arbejdere hjælpes til at forstå og undervises i mere civiliserede kulturelle vaner. En højere og finere kultur som fandtes i Danmark. Fx gjorde den katolske kirke i Danmark en dyd ud af at oprette katolske skoler og børnehjem, hvor børn af polske forældre blev undervist og opdraget i god katolsk ånd.

De civiliserede polakker

Det danske samfunds holdningsændring til polakkerne fulgte i og med, at polakkerne efterhånden tog danske vaner til sig. De blev med andre ord mere civiliserede. Den katolske fader J. Smith tager i 1922 i Katolsk Ugeblad afstand fra polakkernes tillærte kultur:

"Polakkerne, siger man, er efterhånden blevet mere civiliseret. De spiser og drikker bedre, de klæder sig efter den sidste mode, man finder dem på konditorierne, de kører i bil, og pigerne ligner snart helt fine damer [...]. Denne ydre civilisation er for dyrt købt, når den har kostet uskyldigheden. Mange rejser som vrage tilbage til deres fædreland. De har mistet de uskyldige, klare øjne og den alvor, hvormed de kom til Danmark med flid og nøjsomhed at tjene føden til deres gamle forældre og til sig selv. Nej, man bliver ikke civiliseret, når man er dømt til at leve under de elendige, umoralske forhold på de danske herregårde. Det er ikke en gevinst at bytte den ægte, kristelige civilisation med den, der består i at spise og drikke, at køre i bil og at klæde sig efter den sidste mode. – Følgerne ser man i de ikke så få uægte børn."

Men accepten fra den danske befolkning kom også af, at polakkerne fik indfødsretsret og dansk statsborgerskab. Samtidig opkøbte mange polakker for deres hårdt tjente opsparring, husmandssteder og mindre gårde fra det konkursramte danske landbrug under 1930ernes store landbrugskrise. På den ene side beundrede danskerne, at polakkerne havde, kunne spare penge sammen til at rejse sig fra de fattige kår, men på den anden side misundte danskerne polakkernes økonomiske formåen.

Arbejdsomme, udholdende og sparsommelige

Overordnet set var danskerne imponerede af polakkernes arbejdsomhed, udholdenhed og sparsommelighed. Polakkerne virkede, på mange måder utrættelige. Altid havde polakkerne nået et par rækker mere end de danske landarbejdere. Hurtighed og vilje var en dyd for polakkerne. Hvis man som polak skulle opnå accept fra danskerne, måtte man på mange måder bevise, at man var bedre til fx at luge roer end danskerne. En gammel lollandsk bondekone sagde det således:

"Ja, havde vi ikke jyder og polakker til at hjælpe os, blev vi nødt til at klare os med dansk arbejdskraft."